



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO.410.003.02.2021

Pan
Bartosz Skaldawski
Dyrektor
Narodowego Instytutu Dziedzictwa
ul. M. Kopernika 36/40
00-924 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/023 System ochrony zabytków w Polsce

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 61, F +48 22 444 56 82
kno@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Narodowy Instytut Dziedzictwa ¹ , ul. M. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bartosz Skaldawski, Dyrektor NID, od dnia 2 stycznia 2018 r. Poprzednio, od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 1 stycznia 2018 r., dyrektorem Instytutu była Małgorzata Rozbicka.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki organizacyjne prowadzenia działalności na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. 2. Prowadzenie działalności z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. 3. Wydatkowanie środków publicznych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do dnia zakończenia kontroli ³), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Kontrolerzy	1. Iwona Nowacka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/11/2021 z dnia 7 maja 2021 r. 2. Marcel Knyżewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/10/2021 z dnia 6 maja 2021 r. (akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W latach 2018-2021 (do dnia zakończenia kontroli) NID prawidłowo – co do zasady – realizował zadania na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określone w statucie⁵, nadanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁶, oraz wynikające z „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”⁷. Instytut prawidłowo również wydatkował środki finansowe, w tym na dotacje w ramach Programu Ministra „Ochrona zabytków archeologicznych”. Natomiast środki zaplanowane w budżecie Krajowego Programu nie zostały wykorzystane w pełnej wysokości. Warunki do prowadzenia działalności, mimo podejmowanych przez Dyrektora NID działań, nie były optymalne – zarówno w zakresie warunków lokalowych, jak i zatrudnienia oraz wynagrodzeń.
--------------	--

¹ Dalej: NID lub Instytut.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

³ Tj. do dnia 30 czerwca 2021 r.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁵ Statut nadany zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa (Dz. Urz. MKiDN poz. 5), dalej: statut z 2020 r. Wcześniej obowiązywał statut nadany zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 stycznia 2014 r. (Dz. Urz. MKiDN poz. 2), który utracił moc z dniem 31 stycznia 2020 r., dalej: statut z 2014 r.

⁶ Od 6 października 2020 r. – Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, zwany dalej: Ministrem.

⁷ Przyjęty uchwałą Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022” (M. P. poz. 808), dalej: Krajowy Program.

Dyrektor NID podejmował działania w celu poprawy warunków do prowadzenia działalności (m.in. pozyskania własnej, docelowej siedziby NID) oraz zwracał się do Ministra o podwyższenie wynagrodzeń dla pracowników Instytutu. Potrzeby w zakresie zatrudnienia oraz wynagrodzeń zostały oszacowane przez Dyrektora Instytutu na poziomie odpowiednio: 10% (wzrost liczby pracowników o 24 osoby) oraz 50% (wzrost środków finansowych na wynagrodzenia). Zarówno poziom zatrudnienia w NID, jak i rotacja pracowników utrzymywały się na stałym poziomie (odpowiednio średnio: 238 osób, 10,9%).

NID prawidłowo realizował zadania statutowe, w tym w szczególności: gromadził i zarządzał zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków, a także ewidencjonował badania archeologiczne prowadzone na terenie kraju; tworzył i upowszechniał standardy dokumentacji, badań, konserwacji i digitalizacji zabytków; wydawał opinie i ekspertyzy dotyczące działań przy zabytkach; realizował specjalistyczne programy szkoleniowe i informacyjne. NIK zauważa jednak, że zadanie statutowe⁸: „Monitorowanie i analizowanie zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego oraz wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom, w tym w szczególności obiektów z Listy dziedzictwa światowego i uznanych za pomniki historii”, pomimo podejmowanych działań oraz informowania Ministra o zidentyfikowanych problemach w tym zakresie, nie było w pełni skutecznie wykonywane, co wynikało m.in. z braku właściwego zaangażowania po stronie wojewódzkich konserwatorów zabytków⁹.

Dyrektor NID realizował zadania określone w Krajowym Programie, w tym terminowo składał Ministrowi, za pośrednictwem Generalnego Konserwatora Zabytków¹⁰, sprawozdania z realizacji Krajowego Programu oraz informował GKZ o zidentyfikowanych aktualnych i potencjalnych problemach z realizacją zadań. Nie zostały jednak osiągnięte w latach 2019-2020 zakładane w Krajowym Programie wskaźniki realizacji zadań (odpowiednio: trzy i dziewięć), co było skutkiem jego ogłoszenia dopiero w dniu 11 września 2019 r., stanu epidemii w 2020 r. oraz problemów we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, tj. Policją i WKZ, w zakresie rejestracji zabytków ruchomych na wypadek kradzieży.

Instytut wydatkował środki finansowe na zadania Krajowego Programu do wysokości wynikających z zawartych z Ministrem umów, przy czym już w 2019 r. środki te zostały przekazane, na wniosek Dyrektora NID, w 42,3% – w stosunku do wielkości wynikającej z Krajowego Programu – ze względu na brak możliwości ich wydatkowania z powodu ogłoszenia Krajowego Programu we wrześniu. W konsekwencji środki niewykorzystane w 2019 r. i 2020 r. (również ze względu na stan epidemii) zostały uwzględnione w projekcie uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”¹¹, zwiększając budżet programu w 2021 r. o 1.740,9 tys. zł, a w 2022 r. o 1.479,9 tys. zł oraz o dodatkowe środki w wysokości 1.600 tys. zł. NID prawidłowo wydatkował środki finansowe na realizację Programu Ministra „Ochrona zabytków archeologicznych”, które jednakże nie były wystarczające na sfinansowanie realizacji wszystkich zadań, wskazanych we wnioskach o dofinansowanie¹².

⁸ Określone w § 5 ust. 1 pkt 4 statutu z 2020 r. oraz w § 4 ust. 1 pkt 4 statutu z 2014 r.

⁹ Dalej: WKZ.

¹⁰ Dalej: GKZ.

¹¹ Projekt z dnia 6 kwietnia 2021 r., dalej: projekt uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie Krajowego Programu.

¹² Wartość projektów dofinansowanych – w stosunku do wartości projektów zgłoszonych – stanowiła w latach 2018-2021 odpowiednio: 39,8%, 47,1%, 47,2%, 51,2%, a procentowy udział wniosków przyjętych do realizacji w stosunku do wniosków złożonych stanowił w kolejnych latach odpowiednio: 40,1%, 50,7%, 50,7%, 50,7%.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne prowadzenia działalności na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Opis stanu faktycznego

Organizacja wewnętrzna, zasady funkcjonowania i zarządzania oraz zadania komórek organizacyjnych i obowiązki pracowników oraz współpracowników Instytutu zostały określone w obowiązujących w latach 2018-2021 regulaminach organizacyjnych¹⁴.

W latach 2018-2019 podstawową strukturę organizacyjną, zgodnie z regulaminem organizacyjnym z 2014 r., tworzyły: pion dokumentacji i zarządzania wiedzą o zabytkach, pion analiz i strategii zarządzania dziedzictwem, pion organizacyjny, komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy, oddziały terenowe w 16 miastach wojewódzkich oraz trzy Pracownie Terenowe: „Park Mużakowski” w Łęknicy, w Trzebinach i Zamościu¹⁵.

Według regulaminu organizacyjnego z 2020 r. strukturę organizacyjną tworzyły: trzy Działy (Standardów Konserwatorskich, Kształcenia o Dziedzictwie, Danych o Zabytkach) oraz siedem oddziałów terenowych i ich odpowiednie pracownie terenowe¹⁶, trzy specjalistyczne pracownie terenowe: „Park Mużakowski” w Łęknicy, „Zespół pałacowo-parkowy” w Trzebinach, „Centrum Architektury Drewnianej” w Otwocku oraz inne komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy.

(akta kontroli str. 8-9, 32-69, 71-74, 81-90)

W latach 2018-2020 liczba osób zatrudnionych w NID kształtowała się na podobnym poziomie i wynosiła odpowiednio: 237 osób, 236 osób, 240 osób, przy liczbie etatów odpowiednio: 231,9, 229,9, 230,2.

Zatrudnienie – w odniesieniu do osób bezpośrednio działających w ramach przypisanych im zadań odnoszących się do ochrony zabytków – wynosiło odpowiednio: 204, 206, 207, przy liczbie etatów odpowiednio: 200,65, 198,03, 199,55. Połowa pracowników zatrudniona była w oddziałach terenowych i pracowniach terenowych NID (odpowiednio w latach 2018-2020: 110, 110, 102 osoby). Wskaźnik rotacji zatrudnienia w NID w poszczególnych ww. latach wynosił odpowiednio: 12%, 9,7%, 11%.

(akta kontroli str. 101-111, 115-123)

Do głównych czynników organizacyjnych negatywnie wpływających na prawidłową realizację zadań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, w ocenie Dyrektora NID, jest niewystarczający poziom wynagrodzeń pracowników Instytutu i jego skutki. Pracownicy migrują do innych instytucji kultury czy też służb konserwatorskich ze względu na konkurencyjną wysokość wynagrodzeń. Zamrożony fundusz płac nie pozwala na poszerzenie grona pracowników Instytutu o nowe, zdolne osoby o kompetencjach koniecznych do właściwego realizowania

¹³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁴ Regulamin organizacyjny Narodowego Instytutu Dziedzictwa wprowadzony zarządzeniem nr 2/2014 Dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa z dnia 30 stycznia 2014 r., zmieniony zarządzeniem nr 16/2015 Dyrektora NID z dnia 8 czerwca 2015 r. w sprawie wprowadzenia zmian w regulaminie organizacyjnym NID, zwany dalej: regulaminem organizacyjnym z 2014 r. Zarządzeniem nr 16/2020 Dyrektora NID z dnia 1 lipca 2020 r. został wprowadzony nowy regulamin organizacyjny (dalej: regulamin organizacyjny z 2020 r.).

¹⁵ Pracownia, zarządzeniem nr 31/2020 Dyrektora NID z dnia 1 lipca 2020 r. w sprawie Pracowni Terenowej w Zamościu, została rozwiązana, a zakres jej działania został przejęty przez Pracownię Terenową w Lublinie.

¹⁶ W Gdańsku (w tym Pracownia Terenowa w Toruniu), Krakowie (Pracownia Terenowa w Kielcach), Olsztynie (Pracownia Terenowa w Białymstoku), Opolu (Pracownia Terenowa w Katowicach i w Łodzi), Poznaniu (Pracownia Terenowa w Szczecinie), Rzeszowie (Pracownia Terenowa w Lublinie), Wrocławiu (Pracownia Terenowa w Zielonej Górze). Pracownie terenowe w poprzednich latach objętych kontrolą były Oddziałami terenowymi.

zadań NID. Do prac organizacyjno-technicznych pozyskiwani są stażyści, wolontariusze (np. w ramach programu „Praktykuj w kulturze”, prowadzonego przez Narodowe Centrum Kultury), a także osoby bezrobotne (staże dla bezrobotnych finansowane przez urzędy pracy) i studenci w ramach praktyk uczelnianych – w ramach rozwiązań doraźnych i możliwych do prowadzenia jedynie okresowo.

Poziom wynagrodzeń pracowników (przeciętne wynagrodzenie zasadnicze) Instytutu, wg stanu na dzień 30 kwietnia 2021 r., wynosił od 3.217,74 zł brutto (2.269,70 zł netto) do 3.475,88 zł brutto (2.452,39 zł netto). Natomiast przeciętne wynagrodzenie całkowite (bez dodatków specjalnych) od 4.373,90 zł brutto (3.085,56 zł netto) do 4.807,10 zł brutto (3.390,73 zł netto).

Według oceny Dyrektora NID poziom zatrudnienia nie jest optymalny zarówno w zakresie liczby pracowników merytorycznych realizujących zadania statutowe, jak i pracowników obsługi wspomagających i organizujących pracę komórek merytorycznych. Wynika to z faktu sukcesywnego zwiększania zakresu zadań wynikających m.in. ze zmian stanu prawnego, jak również fluktuacji kadr będącej skutkiem niesatysfakcjonujących wynagrodzeń. Optymalna wielkość zatrudnienia według Dyrektora NID to wzrost o 10%, tj. o 24 osoby, w tym 19 osób zasiliłoby grono pracowników merytorycznych realizujących dotychczasowe zadania statutowe Instytutu oraz kolejne, nowe planowane do powierzenia Instytutowi do realizacji. Natomiast pięć osób zostałoby zaangażowanych do komórek organizacyjnych zajmujących się obsługą organizacyjno-techniczną i administracyjną wspomagających pracę komórek merytorycznych. Optymalna wielkość wynagrodzenia – zwiększenie o 50% obecnego budżetu wynagrodzeń. „Ministerstwo wyraziło zrozumienie w zakresie konieczności podwyższenia wynagrodzeń pracownikom NID”. Prowadzona jest wymiana informacji i korespondencja w tej sprawie, w której m.in. wskazano, że obecnie występujące w NID średnie wynagrodzenie nie odpowiada wysokim kompetencjom i doświadczeniu pracowników NID. (akta kontroli str. 76-100)

Dyrektor poinformował również, że od lat Instytut prowadził działalność w kilku obiektach na terenie Warszawy¹⁷. Obecnie siedziba¹⁸ mieści się w wynajmowanym budynku, ale w rozproszonych pomieszczeniach, na kilku kondygnacjach, w częściach budynku wraz z innymi instytucjami. Warunki pracy, infrastruktura i stan budynku, koszty wynajmu i brak odpowiedniej przestrzeni do zwiększającego się zakresu działalności Instytutu nie stanowią optymalnych warunków do prowadzenia działalności. Podjęte zostały działania w zakresie pozyskania nowej, docelowej siedziby dla NID. (akta kontroli str. 77, 94-95)

W latach 2018-2021 NID dysponował środkami finansowymi w wysokości 215.730,4 tys. zł¹⁹, z czego wykorzystał w poszczególnych latach 94,9%, 97,6%, 94,8% i 14,6% środków, tj. łącznie 121.396,3 tys. zł²⁰.

Podstawowym źródłem finansowania zadań Instytutu w latach 2018-2021 były dotacje od Ministra w wysokości 183.256,6 tys. zł²¹, w tym dotacja podmiotowa – 101.229,2 tys. zł²² oraz dotacje celowe w kwocie 82.027,3 tys. zł²³.

¹⁷ Począwszy od 2002 r., w którym nastąpiło połączenie Ośrodka Dokumentacji Zabytków z Ośrodkiem Ochrony Zabytkowego Krajobrazu i powstanie Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, a następnie, w 2007 r., dołączenie Ośrodka Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego i rozpoczęcie działalności w 2011 r. jako Narodowy Instytut Dziedzictwa.

¹⁸ Od dnia 20 sierpnia 2004 r.

¹⁹ W 2018 r. – 30.354,6 tys. zł, w 2019 r. – 35.596,7 tys. zł, w 2020 r. – 44.892,7 tys. zł, w 2021 r. – 104.886,5 tys. zł (w tym 49.208 tys. zł na zakup nieruchomości w Warszawie na siedzibę NID).

²⁰ W 2018 r. – 28.802,1 tys. zł, w 2019 r. – 34.751,7 tys. zł, w 2020 r. – 42.562,5 tys. zł, w 2021 r. (na dzień 8 czerwca) – 15.280 tys. zł.

Koszty wynagrodzeń osobowych (wraz z pochodnymi) były finansowane z dotacji podmiotowej i w latach 2018-2021 (do dnia 31 maja 2021 r.) wyniosły odpowiednio: 14.656,3 tys. zł, 15.002,8 tys. zł, 15.740 tys. zł, 5.904,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 14-31)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Warunki do prowadzenia działalności – w zakresie lokalowym, zatrudnienia oraz wynagrodzeń – nie były optymalne. Dyrektor NID podejmował działania w celu ich poprawy (m.in. pozyskania własnej, docelowej siedziby NID) oraz zwracał się do Ministra o podwyższenie wynagrodzeń dla pracowników Instytutu. Potrzeby w zakresie zatrudnienia oraz wynagrodzeń zostały oszacowane przez Dyrektora Instytutu na poziomie odpowiednio: 10% (wzrost liczby pracowników o 24 osoby) oraz 50% (wzrost środków finansowych na wynagrodzenia). Zarówno poziom zatrudnienia w NID, jak i rotacja pracowników utrzymywały się na stałym poziomie (odpowiednio średnio: 238 osób, 10,9%).

OBSZAR

2. Prowadzenie działalności z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Opis stanu
faktycznego

1. Zakres działania NID został określony w statucie z 2014 r. oraz w statucie z 2020 r.

W ramach zadania statutowego (§ 5 ust. 1 pkt 1 statutu z 2020 r. oraz § 4 ust. 1 pkt 9 statutu z 2014 r.) – tworzenie i upowszechnianie standardów dokumentacji, badania, konserwacji i digitalizacji zabytków ruchomych, nieruchomych i archeologicznych NID opracował:

- w 2018 r. dziewięć dokumentów stanowiących standardy, wytyczne, instrukcje i zalecenia odnośnie dziedzictwa archeologicznego; trzy dokumenty dot. postępowania z konstrukcjami drewnianymi; pięć dokumentów (m.in. wytycznych, standardów, uwag) dot. obiektów budowlanych i zabytków techniki; cztery zalecenia określające postępowanie z zabytkową zielenią;
- w 2019 r. – dwie wytyczne dot. dziedzictwa archeologicznego i trzy – dla zabytkowej zieleni;
- w 2020 r. – prowadzono prace nad opracowaniem standardu postępowania w projektowaniu z zakresu konserwacji i restauracji oraz prac budowlanych w zabytkowych parkach, ogrodach i innych formach zaprojektowanej zieleni; sporządzono aktualizację instrukcji wykonywania ewidencji parkowych w formie komentarza do instrukcji; opracowano procedury postępowania przy odtwarzaniu ogrodzeń historycznych cmentarzy żydowskich; przygotowano projekt zaleceń GKZ dotyczących postępowania w przypadku inwestycji o charakterze rekonstrukcji, rewitalizacji itp. na stanowiskach archeologicznych;
- w 2021 r. opracowano standardy dot. postępowania z zabytkową zielenią²⁴.

NID, na wniosek Ministra lub GKZ, włączał się w proces ewaluacji i doskonalenia systemu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz w proces ochrony

²¹ W przyznanej w latach 2018-2021 wysokości, odpowiednio: 28.039,6 tys. zł, 31.036,2 tys. zł, 34.292,3 tys. zł, 89.888,4 tys. zł, które stanowiły odpowiednio: 92,4%, 94%, 87,3%, 75,5% środków finansowych do dyspozycji Instytutu w danym roku.

²² W przyznanej w latach 2018-2021 wysokości, odpowiednio: 23.370 tys. zł, 25.635 tys. zł, 26.230,2 tys. zł, 25.994 tys. zł, której wykorzystanie stanowiło odpowiednio: 94,9%, 97,6%, 94,8%, 14,6% (w 2021 r. dane na dzień 8 czerwca 2021 r.).

²³ W przyznanej w latach 2018-2021 wysokości, odpowiednio: 4.669,6 tys. zł, 5.401,2 tys. zł, 8.062,1 tys. zł, 63.894,4 tys. zł, których wykorzystanie stanowiło odpowiednio: 87,4%, 93,8%, 93,2%, 2,4% (w 2021 r. dane na dzień 8 czerwca 2021 r.).

²⁴ Standardy, ogłaszane przez GKZ i kierowane do wszystkich WKZ, były publikowane w Kurierze Konserwatorskim, a także udostępniane w wersji elektronicznej na stronie internetowej NID (https://www.nid.pl/Dla_specjalistow/Standardy/Dokumenty_doktrynalne/).

dziedzictwa niematerialnego (§ 5 ust. 1 pkt 2 statutu z 2020 r.)²⁵. W ramach tego zadania, poza zadaniami wynikającymi z Krajowego Programu, NID organizował m.in. konferencje naukowe oraz wspierał organizację międzynarodowej konferencji „Służby w ochronie dziedzictwa sakralnego i archeologicznego Europy Wschodniej”.
(akta kontroli str. 146-147, 197-198, 248-249, 298-309, 354-377)

W ramach zadania (§ 5 ust. 1 pkt 3 statutu z 2020 r.)²⁶ – wydawanie opinii i ekspertyz dotyczących działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej w latach 2018-2021 (do dnia 15 maja) wydano odpowiednio: 423, 416, 336, 145 ww. opinii i ekspertyz. Najwięcej ww. dokumentów wydano dla WKZ (odpowiednio 145, 140, 140, 45) w zakresie m.in. opinii dotyczących rozpoznania wartości zabytkowych oraz oceny prowadzonych prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach. Natomiast liczba opinii, na wniosek GKZ, w sprawie skreśleń zabytków z rejestru lub w sprawach prowadzonych postępowań odwoławczych w latach 2018-2021 (do dnia 14 maja) wyniosła odpowiednio: 126, 123, 83, 32; na wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad odpowiednio: 136, 113, 62, 61. NID wydał również opinie na wniosek innych organów dot. działań przy zabytkach odpowiednio w liczbie: 30, 33, 36, 7.
(akta kontroli str. 146-147, 197, 248-249, 298-309, 354-377)

W zakresie monitorowania i analizowania zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego oraz wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom, w tym w szczególności obiektów z Listy dziedzictwa światowego i uznanych za pomniki historii (§ 5 ust. 1 pkt 4 statutu z 2020 r.)²⁷ NID:

- zrealizował w latach 2018-2020 odpowiednio: 104, 160, 283 lustracje terenowe;
- uczestniczył w Programie oznakowania miejsc cmentarzy żydowskich: w 2018 r. zweryfikowano 1.048 obiektów oraz sześć oznakowano, a w 2019 r. – oznakowano cztery;
- prowadził monitoring doniesień prasowych dotyczących pomników historii, gromadził informacje i skany dokumentów dotyczących pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa.

W 2018 r. NID informował GKZ o problemach w wykonywaniu przedmiotowego zadania ze względu na brak określonego sposobu jego realizacji. W związku z powyższym GKZ wydał wytyczne, skierowane do WKZ w zakresie sposobu prowadzenia monitoringu pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa oraz doprecyzował zadania NID w tym zakresie. Pismami z dnia 13 czerwca 2019 r. oraz dnia 13 marca 2020 r. dyrektor NID poinformował GKZ o problemach w realizacji ww. wytycznych²⁸.

Według wyjaśnień dyrektora NID od dnia 13 marca 2020 r. (data pisma do GKZ), pracownicy NID uczestniczyli w 25 kontrolach miejsc światowego dziedzictwa lub pomników historii.

²⁵ W statucie z 2014 r. – § 4 ust. 1 pkt 10.

²⁶ W statucie z 2014 r. – § 4 ust. 1 pkt 8.

²⁷ W statucie z 2014 r. (§ 4 ust. 1 pkt 5) zadanie: monitorowanie i analizowanie zagrożeń dla dziedzictwa i wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom, w tym w szczególności obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa i uznanych za pomnik historii, a także obiektów szczególnie zagrożonych.

²⁸ Dyrektor NID wskazał m.in., że: WKZ ani razu nie zwrócił się do NID w sprawie udziału w kontrolach planowych ani kontrolach doraźnych stanu zachowania miejsc światowego dziedzictwa; NID nie posiada możliwości kadrowych do prowadzenia szczegółowej analizy dokumentacji dot. pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa; przekazywane NID przez WKZ dokumenty nie dają podstaw do dokonania analizy zagrożeń i nie mogą stanowić podstawy do oceny zarządzania pomnikami historii i/lub miejscami światowego dziedzictwa; WKZ nie realizowali wytycznych, polegających m.in. na przekazywaniu skanów wszystkich dokumentów dotyczących działań przy zabytkach z listy pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa oraz wysyłaniu informacji o wszczęciu postępowań administracyjnych w sprawach tych obiektów.

GKZ zobowiązał NID do przekazania informacji dotyczącej stanu zachowania i zarządzania pomnikami historii i miejscami światowego dziedzictwa do Departamentu Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego²⁹ – nie później niż do dnia 31 stycznia 2020 r.

Informacja została wysłana w dniu 13 marca 2020 r. Według wyjaśnień Dyrektora NID opóźnienie wynikało z konieczności wykonania terminowych zadań zleconych przez DOZ w Ministerstwie związanych z aktualizacją i uzupełnieniem wniosku o wpis Stoczni Gdańskiej, miejsca narodzin „Solidarności” i symbolu upadku żelaznej kurtyny w Europie (termin do 31 stycznia 2020 r.) oraz organizacją merytorycznej i technicznej misji doradczej WHC/ICOMOS (ang. World Heritage Convention/International Council on Monuments and Sites³⁰) dot. stanu ochrony Auschwitz-Birkenau (misja została odwołana w związku ze stanem epidemii).

(akta kontroli str. 140-141, 190, 250-251, 310-349, 742-748, 760-823)

Instytut realizował specjalistyczne programy szkoleniowe i informacyjne na rzecz służb konserwatorskich i środowisk związanych z opieką nad zabytkami³¹ (§ 5 ust. 1 pkt 6 statutu z 2020 r.)³². Pracownicy NID w latach 2018-2021 (do dnia 21 czerwca) przeprowadzili szkolenia odpowiednio: 63, 27, 4, 4, w których wzięło udział odpowiednio: 1.071, 900, 195, 175 osób.

(akta kontroli str. 145-146, 196-197, 249, 298-309, 354-377)

W ramach realizacji zadań, określonych w § 5 ust. 1 pkt 11 i 12 statutu z 2020 r.³³, NID gromadził decyzje o wpisie zabytku do rejestru zabytków oraz decyzje o skreśleniu zabytku z tego rejestru, a także inne postanowienia lub informacje urzędowe związane z prowadzeniem rejestru. Gromadził także karty ewidencyjne składające się na Krajową Ewidencję Zabytków (KEZ).

W latach 2018-2021 (do dnia zakończenia kontroli) zasoby NID liczyły łącznie 76.650 szt. dokumentów rejestru zabytków oraz 1.157.110 szt. dokumentów dotyczących KEZ. NID podejmował działania w celu uaktualnienia rejestru zabytków oraz KEZ, m.in. wykonał narzędzie informatyczne (ScanManager), porównywał zbiory NID i WKZ, prowadził weryfikację terenową zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków. W badanym okresie zasoby NID liczyły ok. 130.000 szt. pozwoleń dotyczących badań archeologicznych.

NID archiwizował i udostępniał zasób związany z ochroną dziedzictwa kulturowego; prowadził biblioteki w Warszawie oraz Oddziałach terenowych, które gromadziły i udostępniały publikacje specjalistyczne dotyczące zabytków w Polsce oraz ochrony, konserwacji i zarządzania dziedzictwem kulturowym.

(akta kontroli str. 139-140, 189-190, 256, 262-264, 298-309, 354-377)

W zakresie zadania (§ 5 ust. 1 pkt 13 statutu z 2020 r.)³⁴ – prowadzenie i rozwój ogólnopolskiego, cyfrowego systemu gromadzenia i udostępniania danych

²⁹ Obecnie – Departament Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, dalej: DOZ w Ministerstwie.

³⁰ Konwencja Światowego Dziedzictwa Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych.

³¹ Skierowane m.in. do Izb Architektów Rzeczypospolitej Polskiej, funkcjonariuszy Policji, pracowników administracji samorządowej, pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (WUOZ), instytucji kultury, organizatorów Europejskich Dni Dziedzictwa, pracowników nadleśnictw, studentów i pracowników szkół wyższych.

³² W statucie z 2014 r. – § 4 ust. 1 pkt 14.

³³ Tj.: gromadzenie, opracowywanie, archiwizowanie i udostępnianie wiedzy o stanie zachowania i wartościach zasobu dziedzictwa kulturowego, w tym także zbiorów naukowych związanych z ochroną tego dziedzictwa; gromadzenie i zarządzanie zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków, a także ewidencjonowanie badań archeologicznych prowadzonych na terenie kraju. W statucie z 2014 r. (§ 4 ust. 1 pkt 1 i 6) zadania: gromadzenie i zarządzanie zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków oraz jej digitalizacja i upowszechnianie oraz gromadzenie, opracowywanie i archiwizowanie zbiorów naukowych związanych z ochroną dziedzictwa oraz ich digitalizacja i upowszechnianie.

³⁴ W statucie z 2014 r. (§ 4 ust. 1 pkt 3) zadanie: budowa i rozwój ogólnopolskiej, geoprzestrzennej bazy danych o zabytkach.

o dziedzictwie kulturowym, w tym danych geolokalizacyjnych NID uzupełniał liczbę obiektów w bazie danych geoprzestrzennych³⁵. W latach 2018-2021 (do 30 czerwca) było to odpowiednio: 98.526, 99.996, 272.402, 532.782 obiektów.

(akta kontroli str. 141-143, 191-193, 256-257, 274-294)

W ramach realizacji zadań NID ponadto:

- współpracował ze służbami konserwatorskimi i innymi jednostkami organizacyjnymi wyspecjalizowanymi w ochronie zabytków poprzez m.in.: wydawanie opinii i ekspertyz oraz przygotowywanie na rzecz organów konserwatorskich oraz jednostek samorządu terytorialnego opracowań typu studialnego, np. studia ochrony wartości kulturowych miasta/gminy lub innego cennego pod względem kulturowym i krajobrazowym obszaru;
- koordynował realizację procedury występowania z wnioskiem do Ministra o uznanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zabytku za pomnik historii, wydawał opinie co do zasadności uznania takiego obiektu i przygotowywał projekt rozporządzenia wraz z uzasadnieniem i załącznikiem graficznym;
- od 2014 r. wykonywał zadania Ośrodka w zakresie realizacji Konwencji UNESCO³⁶ (ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization³⁷) m.in. poprzez monitorowanie i analizowanie zagrożeń miejsc światowego dziedzictwa – w ramach powierzonych przez Ministra zadań wynikających z porozumień, konwencji i innych dokumentów ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską związanych z ochroną i opieką nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym. (akta kontroli str. 298-309, 354-377)

2. W 2019 r. Minister powołał Dyrektora NID na Koordynatora Krajowego Programu³⁸.

Dyrektor NID wykonywał zadania określone w zarządzeniu w sprawie powołania Koordynatora Krajowego Programu, w tym m.in.:

- pisemnie powierzył osobom zatrudnionym w NID odpowiedzialności za wybrane zadania realizowane w ramach Krajowego Programu (§ 2 pkt 1 ww. zarządzenia);
- powołał zespół zarządzający Krajowym Programem w celu jego koordynacji i sprawowania nadzoru nad jego realizacją (§ 3 ww. zarządzenia)³⁹;
- terminowo przedłożył sprawozdania z realizacji Krajowego Programu za 2019 r. i 2020 r. (§ 2 pkt 3 ww. zarządzenie) oraz sprawozdanie łączne za lata 2019-2020;
- informował GKZ o zidentyfikowanych aktualnych i potencjalnych problemach z realizacją zadań w ramach Krajowego Programu (§ 2 pkt 2 ww. zarządzenia).

Koordynator Krajowego Programu zwrócił m.in. uwagę na konieczność korekty Krajowego Programu, zmiany nazw i wykreślenia części wskaźników oraz o możliwych zagrożeniach w realizacji zadań⁴⁰, jak również poinformował

³⁵ Baza zawiera informacje o obiektach wpisanych do rejestru zabytków, obiektach skreślonych z rejestru zabytków, obiektach znajdujących się w krajowej ewidencji zabytków a także w obiektach uznanych za pomniki historii i miejscach światowego dziedzictwa.

³⁶ Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190).

³⁷ Wyspecjalizowana organizacja Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), której podstawowym celem jest wspieranie współpracy międzynarodowej w dziedzinie kultury, sztuki i nauki.

³⁸ Zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 8 października 2019 r. w sprawie powołania Koordynatora Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 i Zespołu zarządzającego Krajowym programem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 (Dz. Urz. MKiDN, poz. 98), dalej: zarządzenie w sprawie powołania Koordynatora Krajowego Programu.

³⁹ Zarządzenie nr 39/2019 Dyrektora NID z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawie powołania zespołu zarządzającego „Krajowym programem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”

⁴⁰ M.in. w piśmie z dnia 20 września 2019 r.

o nierealności wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na 2019 r. na zadania określone w ww. Programie ze względu na jego ogłoszenie dopiero we wrześniu 2019 r.⁴¹ Do ww. problemów odnosił się również w sprawozdaniach z realizacji zadań Krajowego Programu.

(akta kontroli str. 381-619, 649-731)

Celem głównym Krajowego Programu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez realizację trzech celów szczegółowych, tj.: 1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego; 2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami; 3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

W ramach celów szczegółowych wydzielono kierunki działań, w tym: dla celu 1 – Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym⁴² i Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym⁴³; dla celu 2 – Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami⁴⁴ i Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego⁴⁵; dla celu 3 – Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości⁴⁶ i Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami⁴⁷.

(akta kontroli str. 381-404)

W 2019 nie osiągnięto trzech wskaźników realizacji Krajowego Programu. Dotyczyło to celu 1, kierunku: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym oraz celu 3, kierunku: Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami, a także wskaźników pomocniczych i organizacyjnych⁴⁸.

W 2020 r. Dyrektor NID informował GKZ, że – w związku z zagrożeniem epidemicznym – pojawiło się ryzyko niewykonania w terminie lub w zakresie części

⁴¹ Pismo Dyrektora NID z dnia 6 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego rozplanowania wydatków w ramach budżetu Krajowego Programu.

⁴² W ramach kierunku – Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym ujęto cztery zadania: 1.1.1. Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, 1.1.2. Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym, 1.1.3. Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach oraz 1.1.4. Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

⁴³ W ramach kierunku – Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym ujęto cztery zadania: 1.2.1. Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich, 1.2.2. Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich, 1.2.3. Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego, 1.2.4. Powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

⁴⁴ W ramach kierunku – Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami ujęto zadanie: 2.1.1. Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy).

⁴⁵ W ramach kierunku – Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego ujęto zadanie: 2.2.1. Podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

⁴⁶ W ramach kierunku – Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości ujęto dwa zadania: 3.1.1. Kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami, 3.1.2. Tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

⁴⁷ W ramach tego kierunku ujęto zadanie: 3.2.1. Program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

⁴⁸ Nie osiągnięto zaplanowanych wskaźników: 1) Liczba jednostek samorządu terytorialnego, których przedstawiciele odbyli szkolenia Narodowego Instytutu Dziedzictwa w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym (plan – 20, wykonanie – 16); 2) Przedłożenie i zaakceptowanie przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego planu audytów, badań, analiz, konferencji i innych niezbędnych działań w latach 2019-2020, mających na celu stworzenie modelu systematycznego i elastycznego gromadzenia oraz analizowania danych, przede wszystkim statystycznych, z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami oraz powiązania tej dziedziny z jej najszerszym kontekstem ekonomiczno-społecznym (plan – 1, wykonanie – 0); 3) Przedłożenie i zaakceptowanie przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego szczegółowego rozplanowania wydatków w ramach budżetu Programu 2019-2022 (plan – 1, wykonanie – 0).

założeń Krajowego Programu⁴⁹. Z końcem 2020 r. nie osiągnięto planowanych wartości 9 wskaźników⁵⁰.

(akta kontroli str. 418-431, 501-504, 585-587, 693-729)

W ramach zadania 1.1.1. w latach 2019-2021 (do dnia 21 czerwca) przeszkolono urzędników odpowiednio z: 16, 71, 58 jednostek samorządu terytorialnego. W 2020 r. zaktualizowano poradnik „DoM – Dziedzictwo obok Mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach”. Ze względu na stan epidemii stworzono platformę e-learningową, w ramach której dostępne było siedem e-szkoleń.

Realizacja zadania 1.1.2. opierała się na rozbudowie portalu <http://samorząd.nid.pl>, skierowanego głównie do samorządów i będącego – w założeniu – bazą wiedzy dotyczącą zarządzania dziedzictwem. W latach 2019-2020 zamieszczono na nim 46 materiałów oraz 15 publikacji zewnętrznych do pobrania przez użytkowników. Przeprowadzono także prace modernizacyjne portalu oraz opracowano analizę struktury odwiedzin strony internetowej, zawierającą plan zwiększania ich liczby i częstotliwości do końca 2022 r. W 2021 r. (do dnia 21 czerwca) opublikowano dziewięć materiałów, a liczba i częstotliwość odwiedzin portalu zwiększyła się o 35% w stosunku do tego samego okresu poprzedniego roku.

W 2020 r., w ramach zadania 1.1.3., utworzono osiem Centrów Kompetencji ds. rewitalizacji⁵¹ w: Krakowie, Wrocławiu, Warszawie, Łodzi, Gdańsku, Olsztynie, Rzeszowie i Poznaniu⁵². W 2021 r. (do dnia 21 czerwca) przedstawiciele 31 jednostek samorządu terytorialnego odbyło szkolenia w zakresie planowania i realizacji. Ponadto w latach 2019-2020 pracownicy NID opracowali 11 studiów ochrony wartości kulturowych zabytkowych miejscowości wskazanych przez WKZ.

W 2020 r. NID podpisał umowę o współorganizacji kolejnej edycji konkursu „Twój dom – dialog z tradycją” na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach przygotowań do realizacji konkursów w 2021 r. w województwach: śląskim i podlaskim wykonano dwa opracowania badawcze pod nazwą „Historyczne zagospodarowanie i typy zabudowy obszarów wiejskich”, stanowiące podstawę do opracowania merytorycznego załącznika do konkursu.

W roku 2019 r. opracowano regulamin ogólnopolskiego konkursu Ministra oraz GKZ; formularz zgłoszenia; procedurę oceny zgłoszeń oraz wzór opinii dotyczącej oceny opracowania i wdrażania gminnego programu opieki nad zabytkami wraz z komentarzem. W 2020 r. przeprowadzono pierwszą edycję konkursu pn. „Samorząd dla dziedzictwa”⁵³.

(akta kontroli str. 418-422, 696-705)

⁴⁹ M.in. pismo z dnia 25 marca 2020 r.

⁵⁰ Tj.: 1) Liczba opracowanych, nowych, odrębnych materiałów informacyjnych na stronę internetową www.samorzad.nid.pl (plan – 50, wykonanie – 46); 2) Liczba opracowanych w ramach pilotażu studiów ochrony wartości kulturowych w gminach (plan – 4, wykonanie – 1); 3) Zwiększenie liczby zgłoszeń do konkursu Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzającego gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami w stosunku do poprzednich edycji, wyrażony w procentach (plan – 25, wykonanie – 0); 4) Stosunek liczby obiektów, dla których przeprowadzono ocenę wartości zabytkowych w latach 2019-2021, do liczby obiektów na liście obiektów wpisanych do rejestru wybranych do pilotażowej oceny wartości zabytkowych w ramach opracowanego modelu, wyrażony w procentach (plan – 37,5, wykonanie – 2); 5) Opracowanie projektu struktury bazy danych połączonej z Geoportalem gromadzącej różnorodne typy informacji o obiektach zabytkowych, w tym badań naukowych (plan – 1, wykonanie – 0); 6) Opracowanie listy obszarów wytypowanych do pilotażowych badań „Archeologicznego Zdjęcia Polski+” w ramach Programu 2019-2022 (plan – 1, wykonanie – 0); 7) Stosunek liczby obszarów przebadanych w ramach pilotażowych badań „Archeologicznego Zdjęcia Polski+” w stosunku do liczby obszarów na liście obszarów wytypowanych do pilotażowych badań „Archeologicznego Zdjęcia Polski+” w ramach Programu 2019-2022, wyrażony w procentach (plan – 37,5, wykonanie – 0); 8) Liczby powiatów, w których wdrożono w ramach Programu 2019-2022 projekt rejestracji zabytków ruchomych na wypadek kradzieży (plan – 26, wykonanie – 3); 9) Średni odsetek zakładanej w planie liczby odbiorców w zidentyfikowanych grupach docelowych, do których w sposób potwierdzony dotarła kampania społeczno-edukacyjna (plan – 25, wykonanie – 13).

⁵¹ Zadaniem Centrów Kompetencji było prowadzenie działalności szkoleniowej, informacyjnej i doradczej na rzecz gmin realizujących programy rewitalizacyjne związane z dziedzictwem kulturowym.

⁵² Poszczególne Centra Kompetencji obsługują tereny więcej niż jednego województwa.

⁵³ W naborze trwającym od 10 do 30 czerwca 2020 r. wpłynęło 35 zgłoszeń konkursowych. Do konkursu zakwalifikowano 26 zgłoszeń, w tym 16 z gmin miejskich (kategoria A) oraz 10 z gmin miejsko-wiejskich i wiejskich (kategoria B).

W ramach zadania 1.2.2. założono opracowanie jednolitych standardów postępowań konserwatorskich w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków. Planowano realizację pięciu standardów w perspektywie do końca 2022 r. Do czasu zakończenia kontroli poszczególne opracowania były na różnym poziomie zaawansowania; opracowano standardy dotyczące postępowania z zabytkową zielenią.

NID wypracował założenia projektu dotyczącego waloryzacji zabytków i dokumentacji wartości zabytków wpisanych do rejestru zabytków na potrzeby Krajowego Programu. Dokonano także wyboru i ustalono listę 1.304 obiektów wpisanych do rejestru zabytków do pilotażowej oceny wartości zabytkowych, opracowano wzór „Karty wartości zabytku” wraz z instrukcją jej wypełniania oraz rozpoczęto badania terenowe.

W ramach zadania pn. Wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach poprzez współtworzenie przez WKZ treści zawartych w bazie danych zarządzanych za pomocą narzędzia informatycznego w latach 2019-2020 pozyskano do współpracy wszystkie szesnaście WKZ. Przeprowadzono procedury przetargowe na zakup sprzętu, oprogramowania i wsparcie programistyczne.

Opracowano listę obszarów Archeologicznego Zdjęcia Polski (dalej: AZP), wytypowanych do badań w ramach Krajowego Programu na podstawie informacji dotyczących najpilniejszych potrzeb w tym zakresie zebranych od WKZ⁵⁴.

W 2020 r. NID realizował zadanie polegające na wskazaniu optymalnego w skali kraju modelu przechowywania ruchomych zabytków archeologicznych. Przeprowadzono konsultacje z wybranymi dyrektorami największych muzeów archeologicznych w Polsce. Efektem konsultacji była ocena przez muzealników głównych założeń projektu, tj. stworzenia sieci regionalnych magazynów zabytków archeologicznych. Wyłoniona firma architektoniczna wykonała koncepcję techniczną w zakresie optymalnych rozwiązań architektonicznych dla budynków magazynowych przeznaczonych do przechowywania zabytków archeologicznych.

W ramach zadania 1.2.4. w 2019 r. pozyskano nieruchomość na siedzibę Centrum Architektury Drewnianej – willę „U Dziadka” w Otwocku. W 2020 r. przygotowano dokumentację przetargową i ogłoszono postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego pn.: „Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla remontu konserwatorskiego, przebudowy i adaptacji budynku Willa „U Dziadka” w Otwocku na Centrum Architektury Drewnianej wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego”.

(akta kontroli str. 362-367, 422-426, 705-716, 734-740)

W ramach celu szczegółowego nr 2 założono opracowanie i wdrożenie internetowej bazy wiedzy z zakresu opieki nad zabytkami służącej upowszechnianiu standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych⁵⁵. W związku z tym przygotowano szczegółowe założenia merytoryczne dla planowanej internetowej bazy wiedzy oraz przeprowadzono konsultacje z wybranymi WKZ, pod kątem oceny przygotowanego materiału.

Następnie pracownicy Oddziałów i Pracowni Terenowych NID – w oparciu o zgłoszenia, dokumentacje oraz wizje terenowe – opracowali opinie na temat każdego programu i jego realizacji.

⁵⁴ W ramach opracowywania ww. listy skierowano pytanie do WUOZ, na których obszarze działania stwierdzono największe braki w rozpoznaniu dziedzictwa archeologicznego metodą AZP (woj. pomorskie, małopolskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, podlaskie). W odpowiedzi WKZ wskazali na potrzebę wykonania badań na ponad 100 obszarach AZP. Informacje te zweryfikowano, porównując z zasobami dokumentacji AZP, znajdującej się w archiwum NID. W przypadku części zgłoszonych przez WKZ obszarów były już one przebadane. Ostatecznie do badań w ramach Krajowego Programu wytypowano 10 obszarów AZP.

⁵⁵ Portal adresowany przede wszystkim do organów ochrony zabytków, a także do specjalistów i opiekunów zasobu zabytkowego.

W ramach zadania pn. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego przeprowadzono, zgodnie z planem Krajowego Programu, jedno szkolenie dla policjantów z zakresu przeciwdziałania przestępstwom przeciw zabytkom⁵⁶.

W ramach ww. celu zaplanowano również realizację projektu rejestracji zabytków ruchomych na wypadek kradzieży we wszystkich województwach z udziałem m.in. WKZ, Policji⁵⁷ oraz wyspecjalizowanych instytucji kultury. Według korespondencji NID z WKZ, poszczególne WUOZ nie posiadały wystarczających zasobów kadrowych⁵⁸ oraz sprzętowych⁵⁹ do wykonania ww. zadania⁶⁰. W trzech województwach rozpoczęto realizację zadania bez bezpośredniego udziału WUOZ, we współpracy z zarządcami obiektów.

W ramach celu szczegółowego nr 3 przeprowadzono kampanię społeczno-edukacyjną dotyczącą profilaktyki i ochrony dziedzictwa przed działaniami przestępczymi. W 2019 r. przygotowano szczegółowy plan kampanii, którego realizacja rozpoczęła się w 2020 r.⁶¹ W 2019 r. przygotowano także szczegółowy plan kampanii edukacyjno-informacyjnej zwiększającej świadomość dotyczącą ochrony krajobrazu kulturowego, konieczność przywracania ładu przestrzennego, a w 2020 r. – prowadzono działania przygotowawcze.

W roku 2020 uruchomiono portal internetowy dotyczący edukacji o dziedzictwie www.edu.nid.pl.⁶² Ogłoszono również konkurs na materiały edukacyjne dla przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Konkurs skierowany był do nauczycieli, edukatorów, studentów i rodziców⁶³.

W ramach realizacji celu szczegółowego nr 3 kontynuowano program dotacyjny pn. Wspólnie dla Dziedzictwa⁶⁴, adresowany do organizacji pozarządowych.

(akta kontroli str. 362-367, 426-429, 716-725, 734-740, 749-759)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NID prawidłowo realizował zadania statutowe, w tym w szczególności: gromadził i zarządzał zasobem dokumentacji rejestru zabytków i KEZ, a także ewidencjonował badania archeologiczne prowadzone na terenie kraju; tworzył i upowszechniał standardy dokumentacji, badań, konserwacji i digitalizacji zabytków; wydawał opinie i ekspertyzy dotyczące działań przy zabytkach; realizował specjalistyczne programy

⁵⁶ W sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu za lata 2019-2020 wskazano, że szkolenie zorganizowano na wniosek środowiska konserwatorskiego, które zgłosiło potrzebę dokonania wspólnych ustaleń z Policją dot. praktycznych aspektów współpracy.

⁵⁷ W sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu za lata 2019-2020 zawarto informację o braku aprobaty dla udziału policjantów w realizacji tego projektu, pomimo zapisów Krajowego Programu. Zdecydowano o kontynuowaniu projektu bez wsparcia Komendy Głównej Policji. W konsekwencji dokonano zmiany zapisów w projekcie uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie Krajowego Programu.

⁵⁸ Przykładowo pismo z dnia 17 lipca 2020 r. Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

⁵⁹ Pismo z dnia 21 lipca 2020 r. Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim. W piśmie z dnia 2 marca 2021 r. NID poinformował WKZ m.in. o tym, że fotografie w ramach projektu wykonywać będzie firma zewnętrzna.

⁶⁰ Podlaski WKZ nie odpowiedział na pisma wysyłane przez NID. Zachodniopomorski WKZ poinformował NID, że realizuje to zadanie wraz z Policją. Z wyjaśnień dyrektora NID wynika, że nie jest to jednak zadanie tożsame z tym ujętym w Krajowym Programie. NID podpisał umowę z Pomorskim Towarzystwem Historycznym na realizację tego zadania w województwie zachodniopomorskim.

⁶¹ Kampania skupiała się na budowaniu wiedzy o typach przestępstw przeciwko zabytkom oraz na uzmysłowieniu roli dziedzictwa kulturowego w codziennym życiu.

⁶² Publikowane na nim materiały powstawały we współpracy z ogólnopolskimi instytucjami kultury, regionalnymi i lokalnymi muzeami oraz organizacjami pozarządowymi. Portal był uzupełniany o nowe treści, także o przesyłane przez lokalne organizacje i instytucje.

⁶³ Na konkurs wpłynęło 217 prac. Jury przyznało 10 nagród głównych i 10 dodatkowych.

⁶⁴ Program własny NID, który jest kontynuacją Programu „Wolontariat dla dziedzictwa” z roku 2017 – jednego z działań „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017”. W 2019 r. odbyła się jego V edycja – zaplanowana i przeprowadzona przed ogłoszeniem Krajowego Programu na lata 2019-2022.

szkoleniowe i informacyjne. NIK zauważa jednak, że zadanie statutowe: „Monitorowanie i analizowanie zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego oraz wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom, w tym w szczególności obiektów z Listy dziedzictwa światowego i uznanych za pomniki historii”, pomimo podejmowanych działań oraz informowania Ministra o zidentyfikowanych problemach w tym zakresie, nie było w pełni skutecznie wykonywane, co wynikało m.in. z braku właściwego zaangażowania po stronie WKZ. Dyrektor NID realizował zadania określone w Krajowym Programie, w tym terminowo składał Ministrowi, za pośrednictwem GKZ, sprawozdania z realizacji Krajowego Programu oraz informował GKZ o zidentyfikowanych aktualnych i potencjalnych problemach z realizacją zadań. Nie zostały jednak osiągnięte w latach 2019-2020 zakładane w Krajowym Programie wskaźniki realizacji zadań (odpowiednio: trzy i dziewięć), co było skutkiem jego ogłoszenia dopiero w dniu 11 września 2019 r., stanu epidemii w 2020 r. oraz problemów we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, tj. Policją i WKZ, w zakresie rejestracji zabytków ruchomych na wypadek kradzieży.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3. Wydatkowanie środków publicznych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami

1. W Krajowym Programie zaplanowano z budżetu państwa część 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego środki finansowe na jego realizację w wysokości 25.617,1 tys. zł, w tym w poszczególnych latach 2019-2022 odpowiednio: 1.912,6 tys. zł, 7.638 tys. zł, 8.363,3 tys. zł, 7.703,2 tys. zł.

Dyrektor NID w terminie przedłożył do akceptacji Ministra, za pośrednictwem GKZ, szczegółowe rozplanowanie wydatków w ramach budżetu Krajowego Programu, w tym podział środków na konkretne zadania i wskazanie realizujących je podmiotów (§ 5 ust. 1 zarządzenia w sprawie powołania Koordynatora Krajowego Programu) oraz przekazywał do ww. podmiotów informację z prośbą o akceptację zmian w budżecie Krajowego Programu.

(akta kontroli str. 505-506, 537-543, 732-733)

W 2019 r., na wniosek Dyrektora NID, zostały przekazane Instytutowi środki finansowe w kwocie 808,5 tys. zł, tj. o 1.104,1 tys. zł mniej (o 57,7%) od przyjętego planu Krajowego Programu, z uwagi na brak możliwości wydatkowania budżetu Krajowego Programu na 2019 r., ze względu na jego ogłoszenie we wrześniu 2019 r. Instytut na realizację zadań w latach 2019-2022 dysponował budżetem Krajowego Programu w wysokości 13.957,7 tys. zł⁶⁵.

Zrealizowane w latach 2019-2021 (do dnia 18 czerwca) wydatki na zadania Krajowego Programu były ponoszone do wysokości wynikających z zawartych z Ministrem umów i wyniosły łącznie 5.957,8 tys. zł (w poszczególnych latach odpowiednio: 756,2 tys. zł, tj. 93,5% planowanych, 4.633,1 tys. zł, tj. 88,9% planowanych, 568,5 tys. zł, tj. 7,2% planowanych).

W latach 2019-2021 (do dnia 18 czerwca) na osiągnięcie poszczególnych celów szczegółowych Krajowego Programu poniesiono wydatki w wysokości:

- 2.602,2 tys. zł na cel szczegółowy nr 1. pn. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, co stanowiło 18,6% środków planowanych, w tym najwięcej na zadanie 1.2.3. Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego,
- 275,6 tys. zł na cel szczegółowy nr 2. pn. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami, w tym najwięcej na zadanie 2.2.1 Sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków ruchomych,

⁶⁵ W 2019 r. – 808,5 tys. zł, w 2020 r. – 5.209,2 tys. zł, w 2021 r. – 7.940 tys. zł, a na 2022 r. zaplanowano – 7.403 tys. zł.

- 1.760 tys. zł na cel szczegółowy nr 3. pn. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego, w tym m.in. najwięcej środków na realizację Programu pn. Wspólnie dla dziedzictwa.

Ponadto w ww. okresie przeznaczono środki w wysokości 1.223,8 tys. zł na następujące działania: Ewaluacja, badania i analizy – 163,1 tys. zł, Promocja Programu – 348,6 tys. zł, obsługa Programu – 712,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 834-1021)

W projekcie uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie Krajowego Programu wskazano m.in., że ogólna kwota środków z budżetu państwa w całym okresie realizacji Krajowego Programu zwiększy się o kwotę 1.600 tys. zł – z 25.617,1 tys. zł do 27.217,1 tys. zł, z przeznaczeniem na realizację zadania 3.2.1. Program dotacyjny dla organizacji pozarządowych (...). Ponadto wydatki z budżetu państwa na realizację Krajowego Programu w 2021 r. oraz w 2022 r. zwiększono odpowiednio o: 1.740,9 tys. zł i 1.479,9 tys. zł, tj. o kwotę niewykorzystanych środków w latach 2019-2020.

(akta kontroli str. 622-648, 831)

Na realizację Programu pn. Wspólnie dla dziedzictwa⁶⁶ w 2019 r. NID otrzymał – w formie dotacji celowej – środki finansowe w wysokości 1.150 tys. zł, w tym: na jego obsługę, uruchomienie platformy do składania m.in. wniosków aplikacyjnych i ich ocen, opracowania niezbędnych dokumentów (150 tys. zł) oraz na udzielenie dotacji celowych dla organizacji pozarządowych (1.000 tys. zł). Środki na dotacje wykorzystano w wysokości 995,3 tys. zł. W ramach konkursu organizacje pozarządowe złożyły 193 wnioski, z czego 164 wnioski spełniały wymogi formalne i zostały poddane ocenie merytorycznej. Po podsumowaniu ocen stwierdzono, że 93 wnioski otrzymały łączną ocenę powyżej 70 punktów, która – zgodnie z warunkami regulaminu programu – była minimalną liczbą punktów uprawniającą do dofinansowania. Limit finansowy programu nie pozwolił na dofinansowanie wszystkich wniosków, które otrzymały ocenę powyżej 70 punktów, w związku z czym została podjęta decyzja o podniesieniu progu punktacji do 83 punktów. W efekcie dofinansowano 30 projektów.

W 2020 r. do Programu pn. Wspólnie dla Dziedzictwa złożono 215 wniosków na łączną kwotę 9.281,1 tys. zł, z czego 206 wniosków spełniało wymogi formalne i zostało poddanych ocenie merytorycznej. Po podsumowaniu ocen stwierdzono, że 64 zadania otrzymały łączną ocenę powyżej 70 punktów, która – zgodnie z warunkami regulaminu programu – była minimalną liczbą punktów uprawniającą do dofinansowania. Limit finansowy programu nie pozwolił na dofinansowanie wszystkich wniosków, które otrzymały ocenę powyżej 70 punktów, w związku z tym limit ten został podniesiony do 77 punktów. Powyżej tej granicy znalazły się 23 projekty, których łączna kwota dofinansowania wyniosła 700 tys. zł.

2. NID – jako Instytucja Zarządzająca Programem Ministra „Ochrona zabytków archeologicznych”⁶⁷ – realizował zadania określone w kolejnych zarządzeniach Ministra w sprawie instrukcji wewnętrznej procedury związanej z przyznawaniem i udzielaniem dofinansowania w ramach programów Ministra Kultury i Dziedzictwa

⁶⁶ Celem Programu było wsparcie działań dotyczących identyfikacji, dokumentacji i szerokiego upowszechniania dziedzictwa kulturowego.

⁶⁷ Strategicznym celem programu była ochrona dziedzictwa archeologicznego w Polsce poprzez wspieranie zadań obejmujących niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Budżet Programu w każdym roku objętym kontrolą wynosił po 2.300 tys. zł.

Narodowego⁶⁸, a także w ustalanych corocznie – w formie zarządzenia⁶⁹ wytycznych do oceny wniosków.

W 2018 r. w toku kontroli Biura Audytu Wewnętrznego i Kontroli Ministerstwa stwierdzono błędy w realizacji procedury odwoławczej, skutkujące nieprzekazaniem pełnych informacji o liczbie wniosków złożonych w trybie odwoławczym, ze względu na opóźnioną, zdaniem dyrektora NID, synchronizację danych pomiędzy systemami do zarządzania Programami Ministra⁷⁰. Procedura naboru wniosków do programu „Ochrona zabytków archeologicznych”, poza ww. nieprawidłowością, odbywała się zgodnie z procedurami określonymi w regulaminie i wytycznych do programu.

W latach 2018-2021 (wg stanu na dzień 24 maja) do NID złożono 296 wniosków o dofinansowanie zadań w ramach ww. programu o łącznej wartości 24.544 tys. zł, z czego pozytywnie oceniono pod względem formalnym 273 wnioski, z których 141⁷¹ o łącznej wartości 11.317 tys. zł otrzymało dofinansowanie.

Wartość projektów dofinansowanych – w stosunku do wartości projektów zgłoszonych – stanowiła w latach 2018-2021 odpowiednio: 39,8%, 47,1%, 47,2%, 51,2%. Procentowy udział wniosków przyjętych do realizacji w stosunku do wniosków złożonych stanowił w kolejnych latach odpowiednio: 40,1%, 50,7%, 50,7%, 50%. Limit środków przeznaczonych do rozdysponowania w trybie konkursowym w kontrolowanym okresie nie był wystarczający na sfinansowanie wszystkich pozytywnie rozpatrzonych wniosków, w związku z czym dokonano m.in. podniesienia progów punktowych z regulaminowego minimum 70 pkt oraz przyznania dofinansowania w kwocie poniżej 30 tys. zł.

Zrealizowane w latach 2018-2020 wydatki na realizację programu „Ochrona zabytków archeologicznych” wyniosły odpowiednio: 2.246,5 tys. zł, 2.227 tys. zł, 2.005 tys. zł.

(akta kontroli str. 112-113, 1022-1032, 1035-1078)

Na próbie dokumentacji dziewięciu zrealizowanych zadań, w tym trzech realizowanych w trybie dwuletnim, na łączną kwotę 783,7 tys. zł z 851,6 tys. zł przyznanych środków, stwierdzono, że: zadania zostały rozliczone zgodnie z postanowieniami zawartych umów, sprawdzone przez pracowników NID pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym w wymaganym terminie. Beneficjenci dokonali zwrotu niewykorzystanych środków dotacji w wysokości 67,9 tys. zł; ponadto wyegzekwowano kary umowne za opóźnienia w złożeniu raportu końcowego (1,7 tys. zł).

(akta kontroli str. 1050-1055)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Instytut wydatkował środki finansowe na zadania Krajowego Programu do wysokości wynikających z zawartych z Ministrem umów, przy czym już w 2019 r. środki te zostały przekazane, na wniosek Dyrektora NID, w 42,3% – w stosunku do wielkości wynikającej z Krajowego Programu – ze względu na brak możliwości ich

⁶⁸ Zarządzenie z dnia 6 marca 2019 r. (Dz. Urz. MKiDN poz. 14) oraz zarządzenie z dnia 31 stycznia 2020 r. (Dz. Urz. MKiDN poz. 7, ze zm.) w sprawie instrukcji wewnętrznej procedury związanej z przyznawaniem i udzielaniem dofinansowania w ramach programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

⁶⁹ Tj.: zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2018 (Dz. Urz. MKiDN poz. 82, ze zm.); zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 września 2018 r. w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2019 (Dz. Urz. MKiDN poz. 64); zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 września 2019 r. w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. Urz. MKiDN poz. 92).

⁷⁰ Wystąpienie pokontrolne z dnia 2 sierpnia 2018 r. (BAK.0802.5.2018.EP).

⁷¹ Tj.: w latach 2018-2021 (na dzień 14 maja) odpowiednio: 35, 36, 34, 36.

wydatkowania z powodu ogłoszenia Krajowego Programu we wrześniu. W konsekwencji środki niewykorzystane w 2019 r. i 2020 r. (również ze względu na stan epidemii) zostały uwzględnione w projekcie uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie Krajowego Programu, zwiększając budżet programu w 2021 r. o 1.740,9 tys. zł, a w 2022 r. o 1.479,9 tys. zł oraz o dodatkowe środki w wysokości 1.600 tys. zł. NID prawidłowo wydatkował środki finansowe na realizację Programu Ministra „Ochrona zabytków archeologicznych”, które jednakże nie były wystarczające na sfinansowanie realizacji wszystkich zadań, wskazanych we wnioskach o dofinansowanie.

IV. Uwagi i wnioski

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych oraz uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 29 lipca 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Kontrolerzy

Iwona Nowacka
specjalista kontroli państwowej

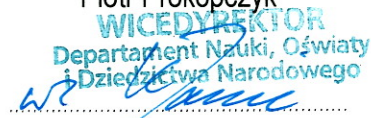

podpis

Marcel Knyżewski
starszy inspektor kontroli państwowej


podpis

Dyrektor

Piotr Prokopczyk


podpis
Konrad Janiec